

FN-forbundets Nyhedsbrev

Årgang 5, nr. 7
November 2010

Indhold i dette nummer:

Der er brug for FN-forbundet.....	2
Dansk FN-opbakning i praksis – ikke kun i ord.....	7
Regeringen må genskabe respekten for menneskerettighederne.....	8
Danmark i krig - Er det Wikileaks, der får den danske regering tilbage på FN-sporet? 10	
G20.....	11
Valgt på FN-forbundets Landsmøde 2010.....	12
En ny verdensorden?	13
Mindeord om Ole Richter (1942-2010).....	15
Nyt fra FN-forbundet.....	17
Tiden nærmer sig for Hariri-tribunalet	18
Hvorfor tøver Danmark med at ratificere konvention mod forsvindinger?.....	21
Internationalt overblik ved Henrik Døcker	24
RAPPORTER, UDREDNINGER, EVALUERINGER ved Henrik Døcker.....	34

Udgivet af FN-forbundet, Store Kongensgade 36, 4.th., 1264 København K, www.una.dk,
e-mail: fncorbundet@una.dk, ISSN: 1901-645X

Redaktion: Henrik Døcker, Torleif Jonasson, Anne Marie Wium-Andersen og Jørgen Estrup (ansvarshavende)

Der er brug for FN-forbundet

Landsformand Jørgen Estrup fremlagde på landsmødet den 30. – 31. oktober sin politiske beretning fra perioden 2008 – 2010. Du kan finde beretningen i sin fulde længde på hjemmesiden på www.una.dk

Dansk FN-opbakning i praksis – ikke kun i ord

Danmark har været meget synlig i FN-sammenhæng – Durban II i Genève, COP 15 i København, senest Udviklingstopmøde i New York – og dermed har regeringen levet op til Folketingets vedtagelse fra december 2008, hvori det fastslås: 'Danmarks medlemskab af og engagement i FN spiller en central rolle i Danmarks internationale samarbejde'. Så meget desto mere skuffende er det, at statsministeren her i oktober på regeringens vegne kan holde en åbningstale i Folketinget, hvor FN ikke nævnes med ét ord. Og så mindre end to uger efter, at han selv i New York har markeret FN's store betydning i forbindelse med topmødet om udvikling. Det skaber tvivl om regeringens reelle engagement.

Det rejser på ny spørgsmålet om den politiske opbakning til multilateralisme i den udformning, som altid har været FN's særkende: Nemlig, samarbejde på tværs af nationale interesser, politiske systemforskelle og religiøse bindinger

som den eneste vej til at løse alvorlige globale konflikter. FN er ikke tænkt som en lille hyggelig kreds af lande med fælles politisk, kulturel, religiøs – og da slet ikke fælles økonomisk – baggrund. FN er sat i verden for at løse problemer. Det gør man ikke ved kun at mødes med ligesindede. 'Universalitetsprincippet' er fundamentalt i FN. Organisationen er *ikke for de få, men for de mange.*

Heldigvis er der tilsyneladende ingen vaklen i Danmarks officielle udenrigspolitiske linje. Da den danske FN-ambassadør, Carsten Staur på Danmarks vegne talte til FN's 65. generalforsamling i slutningen af september var budskabet klokkeklart. Efter at have gennemgået de globale udfordringer – fra 2015 Mål, over klimaproblemer, til menneskerettigheder og masseødelæggelsesvåben – lød det: *'The best way to deal with these global challenges is through an effective and strong multilateral system – through a strong UN system.'*

Selv om den formelle opbakning er vigtig, så er det afgørende netop ikke verbal støtte og Generalforsamlingens formelle pligtdanse. For Danmark såvel som for andre – og 'tungere' – medlemslande er det de faktiske handlinger i New York og andre FN-lokaliteter, som tæller. Der er brug for *opbakning i praksis – og ikke kun i ord.*

FN-reformer - fra dagsordensættende til resultatskabende

FN-systemet har gang på gang vist sin uovertrufne evne til at sætte den globale dagsorden og formå verdens statsledere til at investere tid og politisk prestige i at konfrontere problemerne. Senest har dette været åbenbart i forbindelse med 2015 Målene, som effektivt har sat fokus på global fattigdom og manglende udvikling, og med 'global opvarmning', som har samlet verdens interesse om de langsigtede klimaproblemer og opfølgningen på Kyotoaftalen. Rollen som 'dagsordensætter' er af uvurderlig betydning i en globaliseret verden, men den er samtidig en trussel imod tilliden til FN, hvis de globale anstrengelser ikke udmønter sig i brugbare løsninger. COP 15 i København sidste år var et sådant tab af tillid for FN. Alt for ofte har den 'resultatskabende' opfølgning vist sig at være FN's akilleshæl.

I sidste ende er det medlemslandenes vilje til samarbejde og deres evne til at finde brugbare politiske kompromisser, som bestemmer, om FN kan levere resultaterne. Sandheden er banal: FN er et mellemfolkeligt organ, som aldrig bliver stærkere, end medlemslandene ønsker - eller magter.

Men der har længe været bred enighed om, at FN både organisatorisk og ledelsesmæssigt manglede den fornødne kapacitet. Derfor er FN-systemet i en tilstand af permanent og gennemgribende reformering. Men processen er langsom - alt for langsom til at hamle op med behovet for globale løsninger.

Trægheden i reformprocessen sætter FN under pres. Konflikter og kriser opstår, og beslutninger tages, uanset om FN er parat eller ej. Derfor er det vigtigt, at FN's reformproces kommer op i et endnu højere gear. Men det er også nødvendigt, at tendensen til at skabe parallelle beslutningsorganer modarbejdes eller i det mindste begrænses. Vi skal ikke have et 'demokratiernes FN'. Vi har længe haft G 8 som de store landes 'tæskehold' over for resten af verden. Nu har vi også fået G 20. Men G 20 kredsen bør ikke slippe af sted med at holde FN uden for debat og beslutninger, som det indtil nu er sket. Den danske regering bør presse på for at sikre FN's deltagelse i G 20 møderne, indtil ECOSOC er i stand til at løfte ansvaret. Det er i dansk interesse og den eneste vej til at give G 20 legitimitet.

Konfliktløsning - folkeretten nødvendig, men ikke tilstrækkelig betingelse

Legitimitet er en afgørende forudsætning for at løse globale kriser og konflikter. Ensidig magtudøvelse og stormagtsdiktater kan midlertidigt fjerne konflikters symptomer, men de løser ikke problemerne. De savner først og fremmest den nødvendige legitimitet. Det så vi i Irak. Det ser vi stadig i Israel-Palæstina konflikten. FN og folkeretten har derimod den legitimitet.

Afghanistan-konflikten har været et stort tema i FN-forbundets arbejde. En konflikt, som dagligt fylder meget i det danske mediebillede, fordi vi er direkte part og derfor både skal bære tabene og forsvare tilstedeværelsen. Legitimiteten

i FN- og i folkeretlig forstand er ikke noget problem. Sikkerhedsrådets resolutioner fra 2001 – efter det globale chok, som terrorangrebene i New York og Washington medførte – udgør det folkeretlige grundlag for den af NATO ledede ISAF styrke.

Problemet ligger først og fremmest i de manglende fremskridt hen imod et fredeligt og stabilt Afghanistan. ISAF-styrken har næsten dagligt tab i kampene med Taleban. 38 danske soldater har mistet livet. Civile afghanere bliver daglig dræbt eller lemlæstet. FN's personel og humanitære nødhjælpsarbejdere er konstant i fare og forhindres i at bistå den afghanske befolkning. Korruption og valgsvindel præger de spæde forsøg på at stable et afghansk demokrati på benene.

Tiden er inde til en total revurdering af den militære indsats i Afghanistan. Ikke til ensidig tilbagetrækning af danske eller af andre landes troppebidrag. Men til en erkendelse af, at udenlandsk militær tilstedeværelse ikke er ønsket af den afghanske befolkning, og at militær indsats kombineret med civile udviklingsaktiviteter ikke fører til den forbedring i levevilkårene, som var ønsket og forventet. Det er ikke mærkeligt, at afghanere i almindelighed er trætte af vold og ustabilitet. Det bedste, vi kan gøre for Afghanistans fremtid, er at blive militært så længe i landet, at vi kan sikre en balanceret og holdbar fredsaftale mellem Taleban og Kabul-regeringen.

Ni års militær tilstedeværelse i Afghanistan med FN-mandat er samtidig en påmindelse om, at magtanvendelse solidt plantet i folkeretten er en nødvendig, men ikke en tilstrækkelig betingelse for at løse komplicerede politiske konflikter. FN-pagten tager højde for konflikter mellem suveræne stater. Hvor konflikter derimod beror på etniske, religiøse eller kulturelle modsætninger inden for en stat, er FN-pagten stort set impotent som konfliktløser. 'Responsibility to Protect' (R2P) er et første skridt til at give FN styrke også i den slags interne konflikter.

Menneskerettigheder – konfliktforebyggelse og ansvarsdeling

Når konflikter først er brudt ud, sker magtanvendelse og voldelige overgreb i flæng mod dem, som opfattes som modparten, og volden følger typisk sin egen intolerante og perverse logik. Eks-jugoslavien, Rwanda, Irak, Darfur – man kan blive ved.

Had og hævn er en rus, som er meget svær at få bugt med. Derfor har FN's medlemslande – herunder ikke mindst Danmark – igennem mere end 60 år bestræbt sig på at opbygge et system af bindende bestemmelser om menneskerettigheder, som kan lægge bånd på vores races værste udskejelser og voldelige tilbøjeligheder. FN's konventioner og vedtagelser om menneskerettigheder er ikke blevet til for at genere et flertal i det danske Folketing – ikke en gang Pia Kjaersgaard og Dansk Folkeparti – som man af til skulle tro. De er skabt, fordi respekt for menneskeret-

tighederne er den bedste vej til at forebygge voldelige konflikter og muliggøre en fredelig løsning af problemerne.

FN's menneskerettighedsråd afløste i 2006 den tidligere Kommission, som FN's centrale organ med ansvar for beskyttelse af menneskerettighederne, men har fra starten været genstand for betydelig kritik: Nogle af medlemslandene har selv en for lav standard i respekten for menneskerettigheder; der har været en tendens fra nogle – især islamiske – lande til at underminere de borgerlige og politiske rettigheder i Rådets arbejde og desuden har Rådets kritik af enkeltlande ofte ensidigt rettet sig imod Israel. Det var nogle af de samme tendenser, som gjorde sig gældende under forberedelserne til Durban II konferencen om racisme, men resultatet blev ikke desto mindre en succes.

En vigtig beslutning i forbindelse med dannelsen af Rådet har været, at samtlige FN's medlemslande i løbet af en 4-års periode skal have deres praksis på menneskerettighedsområdet sat under lup. Denne såkaldte '*universal periodic review*' (UPR) sætter fokus på landenes praksis, og giver ngo'er mulighed for at ytre sig på linje med de nationale regeringer, hvilket åbner for en uvildig belysning og dialog om faktiske problemer.

Danmark skal eksamineres i maj 2011, og det er næppe nogen afsløring, at en lang række problemer vil blive rejst fra ngo-side: Igennem en årrække er retssikkerheden i Danmark – i strid med

vores konventionsforpligtelser – blevet forringet gennem bl.a. administrative afgørelser uden dom; hemmelige retsforhandlinger; udlevering på uklart grundlag; anonyme vidner og omfattende overvågning. Inden for en række af de andre konventioner, som vi har ratificeret, lever vi hverken helt eller delvis op til vores forpligtelser. Og vi har, eksempelvis, en diskussion i medierne og på Christiansborg om racismeparagraffens afskaffelse – straffelovens § 266b – af hensyn til beskyttelse af ytringsfriheden, som overhovedet ikke tager hensyn til, at vi konventionsmæssigt er forpligtet til at forbyde såkaldte 'hate crimes', herunder hadefulde racistiske udtalelser.

Tilsyneladende har der i en del af den danske offentlighed og blandt Christiansborg politikere – ja selv inden for regeringen – bredt sig den opfattelse, at problemer med overholdelse af menneskerettighederne ikke er noget, som vedrører danske forhold. Danmark er – nærmest pr. definition – hævet over kritik.

I Danmark synes vi at have glemt, at menneskerettighederne gælder for alle og i alle lande. Derfor er det en dansk forpligtelse og i vores egen interesse, at vi som nation bærer vores del af ansvaret – også for flygtninge.

FN-forbundets rolle

Det er sagt før, men det er sikkert på sin plads med en gentagelse: FN-forbundets rolle er at bidrage til en bedre forståelse af nationernes gensidige

afhængighed, det fælles globale ansvar og behovet for at handle i fællesskab. Med et stadig mere indadvendt og nationalt selvtilfreds medie billede er det vores opgave at slå vinduerne op mod den omgivende verden; oplyse om nødvendigheden af multilateralisme og om FN's grundlag og muligheder. *Vi er politiske: ikke parti-politiske, men FN-politiske.*

FN-forbundet er midt i en omstillingsperiode. Vi har for længst erkendt den banale realitet: uden medlemmer er det hverken meningsfuldt eller muligt at opretholde Forbundet.

For os alle bliver der derfor rigeligt at tage fat på i den kommende tid. FN og multilateralismen har hårde odds, når mange mest tænker på sig selv. Det oplever præsident Obama i denne tid i USA. Det kommer vi også til at mærke i Europa. Det har vi allerede mærket i Danmark.

- Derfor er der brug for FN-forbundet.

Jørgen Estrup

Dansk FN-opbakning i praksis – ikke kun i ord

*Udtalelse fra FN-forbundets landsmøde 30.
– 31. oktober 2010*

Danmarks samarbejde med andre lande i FN er den eneste vej til at løse helt afgørende globale problemer omkring konflikter, masseødelæggelsesvåben, menneskerettigheder, klima, fattigdom og terror. Holdbare løsninger kan kun findes, hvis der i FN-regi kan etableres forståelse og samarbejde på tværs af nationale interesser, politiske systemforskelle og religiøse bindinger.

Regeringen har udadtil holdt høj profil i FN-sammenhæng: Det klare engagement i Durban II-konferencen om racisme og værtskab for Klimatopmødet i København i 2009; 'førertrøjen' i det netop afholdte Udviklingstopmøde i New York, hvor respekt for menneskerettighederne blev understreget. Men når det kommer til praktisk politik, er der ofte langt fra de flotte ord til konkret handling.

I overensstemmelse med Folketingets vedtagelse, hvori det fastslås: 'at Danmarks medlemskab af og engagement i FN spiller en central rolle i Danmarks internationale samarbejde', henstiller FN-forbundet til regeringen:

- at Danmark arbejder for en dybtgående reform af FN's institutionelle muligheder for at varetage løsningen af globale økonomiske og finansielle udfordringer,
- at Danmark, indtil realiseringen af en sådan reform, arbejder aktivt for, at sikre FN's direkte deltagelse i G20, samt deltagelse i tilsvarende centrale og nye fora,
- at Danmark udarbejder en 'handlingsplan' som opfølgning på slutdokumentet fra FN's Udviklingstopmøde, hvoraf det fremgår, hvordan man fra dansk side vil støtte arbejdet med at realisere 2015 Målene i overensstemmelse med de vedtagne retningslinjer,
- at Danmark i behandlingen af sager vedrørende asyl og modtagelse af flygtninge nøje følger de af UNHCR udformede vejledninger og henstillinger, og undlader at lægge ansvaret over på andre lande, som mangler ressourcer til at varetage opgaven,
- at Danmark arbejder for en international retsorden, hvor de, som gør sig skyldige i grove krænkelse af menneskerettighederne og brud på folkeretten, stilles til ansvar, således at straffrihed ikke tolereres,
- at Danmark via sin ratifikation sikrer at underskrevne konventioner kan træde i kraft hurtigst muligt, således at årelange forsinkelser, som tilfældet har været med FN's konvention om beskyttelse mod tvangsforsvindinger, undgås.

Regeringen må genskabe respekten for menneskerettighederne

Udtalelse fra FN-forbundets landsmøde 30. – 31. oktober 2010

Siden 2001 er Danmarks internationale omdømme på menneskerettighedsområdet blevet stadig mere svækket. Danmark lever på en lang række områder ikke længere op til sine internationale forpligtelser. Det gælder ikke mindst på udlændingeområdet, hvor det seneste eksempel er, at Den europæiske menneskerettighedsdomstol har underkendt Danmarks tilbagesendelse af asylsøgere til Grækenland.

Debatten om forbrydelse og straf har været domineret af politiske tendenser til fremmedhad, af unuancerede synspunkter på spørgsmålet om lov og orden og af nationalistiske tendenser. Den foreløbige kulmination er forslaget fra politikere og debattører om at få afskaffet den danske racismeparagraf af hensyn til ytringsfriheden.

Også kvaliteten i den lovgivende proces er sat under pres, og magtudøvelsen er i stigende grad præget af hvad der må opfattes som arrogance. Love vedtages efter til tider uhørt korte høringsfrister, som ikke gør det muligt for de hørte parter at udarbejde fyldestgørende svar. Det kan føre til lovsjusk og risiko for overtrædelse af internationale menneskerettighedskonventioner.

Det vil bl.a. fremgå af den fælles ngo-rapport, som FN-forbundet sammen

med 10 andre medlemmer af Rådet for menneskerettigheder fremsender til FN's højkommisær for menneskerettigheder. Rapporten oplister en række eksempler på dansk lovgivning og administrativ praksis, der kolliderer med vore internationale forpligtelser, og den vil være en del af grundlaget for examinationen af Danmark i FN's Menneskerettighedsråd i maj 2011. Det sker i forbindelse med Rådets periodiske gennemgang af medlemslandenes status for overholdelse af menneskerettighederne. Ngo-rapporten indeholder punkt for punkt organisationernes anbefalinger til forbedring af forholdene.

FN-forbundet opfordrer regeringen til at påtage sig at rette op på den uheldige udvikling, så Danmark - også på menneskerettighedsområdet - kan komme tilbage på FN-sporet. Konkret opfordrer vi regeringen til at indgå i dialog med ngo'erne om gennemførelse af anbefalingerne i den fælles ngo-rapport.

FN-forbundet har været initiativtager til udarbejdelsen af den fælles ngo-rapport, som er kommet til verden i et samarbejde med 9 andre rådsmedlemmer under Institut for menneskerettigheder. Rapporten indeholder i 35 punkter kritik af dansk praksis og lovgivning på menneskerettighedsområdet med tilhørende anbefalinger.

Der er kritik af den manglende indarbejdelse af de centrale FN-konventioner i dansk lovgivning og af den manglende ratifikation af konventionen vedrørende vandrende arbejdere, konventionen vedrørende beskyttelse mod tvungen forsvinden og af tillægsprotokollerne til handicapkonventionen og til konventionen vedrørende økonomiske, kulturelle og sociale rettigheder.

Af rapportens kritik kan derudover fremhæves nogle af de punkter, som FN-forbundet har lagt stor vægt på, f.eks. 7.3 vedrørende debatten om afskaffelse af racismeparagraffen, 2.9 vedrørende udvisning af asylsøgere til Grækenland, 3.1 vedrørende starthjælpen, 8.4 vedrørende vilkårene for handlede kvinder, 2.6 vedrørende anti-terror lovgivningen, 2.7 vedrørende opnåelse af opholdstilladelse og 2.8 vedrørende opnåelse af statsborgerskab.

Ngo-rapporten blev sendt til FN's menneskerettighedshøjkommissær den 8. november 2010. Du kan finde hele rapporten på hjemmesiden: www.una.dk

Med etableringen af Menneskerettighedsrådet i 2006 er der under overskriften *Universal Periodic Review* sket en nyskabelse i FN's menneskerettighedsarbejde. Samtlige FN's medlemslande skal nu hvert 4. år stå til regnskab for, hvordan de har det med respekten for menneskerettighederne både i teori og i praksis. Tidligere, i Menneskerettighedskommissionen, var det, ud over de tematiske emner, kun nogle særligt problematiske landesituationer, man beskæftigede sig med, hvad enten det skete på kommissionens åbne møder eller på lukkede møder i forbindelse med den særlige klageprocedure - 1503-proceduren.

I 2011 er det så Danmarks tur til at blive bedømt, og eksaminationen finder sted den 2. maj i Geneve. Grundlaget for bedømmelsen er rapporter fra den danske stat, fra FN's højkommissær for menneskerettigheder, fra det danske institut for menneskerettigheder og fra danske ngo'er.

Danmark i krig - Er det Wikileaks, der får den danske regering tilbage på FN-sporet?

*Udtalelse fra FN-forbundets landsmøde 30.
- 31. oktober 2010*

Den seneste tids offentliggørelser af hemmelige dokumenter fra krigen i Afghanistan og Irak, har betydet en hidtil uset vilighed til selvransagelse hos den danske regering. Wikileaks har dermed fået den danske regering til at sænke paraderne en smule og banet vejen for en undersøgelse af dansk militærpersonels mulige overtrædelser af folkeretten.

Statsminister Lars Løkke Rasmussen har i denne forbindelse bedt forsvarsministeren om en redegørelse for danske soldaters fangeoverdragelser under Irak-krigen. Hermed markeres forhåbentlig afslutningen på flere år, hvor enhver kritik er blevet afvist, og begyndelsen på en periode, hvor selverkendelse kan føre til, at man lærer af de fejl, der er begået.

De lækkede oplysninger der er fremkommet vedrørende både Afghanistan og Irak, tegner et billede af to krige der er langt mere blodige og konventionsstridige end tidligere antaget. FN-forbundet opfordrer derfor den danske regering til at nedsætte

en uvildig kommission, der kan undersøge det retslige grundlag for, samt omfanget og konsekvenserne af den hidtidige danske militære indsats i begge konflikter. Fremover skal danske styrker også følge op på og føre tilsyn med fanger, som danske styrker har medvirket til at tilbageholde, selvom det er soldater fra et andet land, der rent fysisk foretager anholdelsen.

Vi opfordrer endvidere regeringen til at genoverveje den stadige afvisning af en exit-strategi fra Afghanistan. Det er ikke tilstrækkeligt at læne sig op af et britisk ønske om at forlade Afghanistan inden 2015. Danmark bør have en tidsplan for, hvordan vi nedtrapper vores militære engagement i Afghanistan, og hvornår vi trækker os ud af den NATO-ledede ISAF-styrke og i stedet opprioriterer vores humanitære bidrag igennem FN's mission i Afghanistan og Irak (UNAMA & UNAMI).

Krigens love og FN-konventionerne skal til enhver tid overholdes uden forbehold. Hvis dette princip anses som værende i fare, må konsekvensen være, at danske soldater straks.

G20

Intern udtalelse fra FN-forbundets landsmøde 30. – 31. oktober 2010

FN-forbundet støtter udviklingen af international regulering af økonomien i den udstrækning det sker gennem repræsentative og demokratiske organer.

FN-forbundet hilser velkommen, at G20 har forsøgt at håndtere den globale økonomiske krise, da G20 er væsentlig mere repræsentativ for verdens lande end G8. FN-forbundet er dog bekymret over, at G20 ikke er baseret på en international traktat eller aftale, da det underminerer legitimiteten. Der er tale om en organisation uden klart mandat og dagsorden, og der findes ingen mekanismer for konsultationer med andre parter, herunder civilsamfundet.

FN-forbundet har noteret, at udenrigsministeren i forbindelse med at Danmark de seneste par dage har været vært for et netværksmøde med partnere fra de centrale G20-lande om "*Rewiring Multilateralism*" har udtalt:

"Det internationale samfund står i disse år over for store, globale udfordringer. Klimaforandringer truer. Finanskrisen skal håndteres. Ambitionerne for at nå målene om sikkerhed og udvikling må

opfyldes. Samtidig er de samarbejdsstrukturer, der skal håndtere dem, under pres og trænger til reformer. Danmark lægger vægt på, at de internationale institutioner forbliver effektive og legitime. Vi har brug for effektiv multilateral handling for at løse de globale kriser og udfordringer. Vi skal samtidig positionere os aktivt i forhold til de nye netværk som G20, hvis vi vil sikre dansk indflydelse."

FN-forbundet skal på den baggrund opfordre den danske regering og ikke mindst udenrigsministeren til at arbejde for:

- At G20 indfører gennemsigtige procedurer for sit arbejde, herunder procedurer for konsultationer med andre parter, inklusive FN/ECOSOC,
- At G20 udvikles og legitimeres inden for rammerne af FN-systemet
- At der udarbejdes et klart mandat for G20. Dette mandat bør først og fremmest indeholde rammer vedr. håndtering af international økonomisk regulering og *governance*.

Valgt på FN-forbundets Landsmøde 2010

Forretningsudvalget

Formand: Jørgen Estrup
Næstformand: Trine Jensen
Hovedkasserer: Flemming Thøgersen
FU medlem: Lave Broch
FU medlem: Torben Jakobsen, Mandela Center, Danmark

FN-forbundets bestyrelse:

Christian Friis Bach
Karsten Fledelius, Den Danske Helsinki
Komité for Menneskerettigheder
Linda Herzberg, Det Mosaiske Trossamfund
Niels Johan Juhl-Nielsen, Radikale Venstre
Tue Magnussen
Miriam Moazzeni, Kvinderådet
Bente Nielsen
Jørn Boye Nielsen
Ole Olsen
Bente Rich
Morten Thulstrup
Jens Vexø, Tempelridderordenen (OSMTH)
Bent Christensen, Mellempfolkeligt Samvirke (suppleant)

FN-forbundets Repræsentantskab:

Lotte Andersen
Niels Groth
Birgitte Husmark
Jane Finnerup Johnsen
Erling Kjær
Dorte Munch
Rikke Bruun De Neergaard
Rasmus Gyldenkerne Nielsen
Flemming Olsen
Peter Palshøj
Henrik Pedersen
Klaus Ljørring Pedersen
Bertel Torp
Bent Christensen, Mellempfolkeligt Samvirke (MS)
Morten Beck Christensen, Netop
Arne Hansen, Genvej til Udvikling
Kjeld Jakobsen, Dansk Russisk Forening
Poul Gerhard Kristiansen, Retsforbundet
Svend Erik Magnussen, Hærens Konstabel- og Korporalforening (HKKF)
Helle Martinussen, Brahma Kumaris
Jørgen Olsen, Genvej til Udvikling
Asger Pedersen, Dansk Russisk Forening
Ileana Schrøder, Esperantoforeningen for Danmark
Ane Skjødsholm, Radikale Venstre

En ny verdensorden?

Generalmajor Karsten Møller, gav på landsmødet interessante perspektiver på, hvad han kalder 'En ny verdensorden'

Af Anna Hagemann

Generalmajor Karsten Møller, der i dag er seniorforsker ved DIIS (Dansk Institut for Internationale Studier), påpegede i sit indlæg, at verden efter den Kolde Krigs afslutning er under stærk forandring: Der er nu kun én stormagt i verden, USA, men pga. finanskrisen og den deraf følgende usikre magtsituation er det vanskeligt at forudsige, om vi er på vej mod en helt ny verdensorden eller der "blot" er tale om magtfor-skydninger.

Møller tog som ruslandskender naturligt et udgangspunkt i en tale af Putin i februar 2008, hvori han angreb USA, der ifølge Putin stort set er skyld i alt, hvad der er gået galt i verden. Andre europæiske magtbrikker så som EU, der ikke rigtig til noget, syntes han, og de kan ikke tage sig sammen til at lægge en fælles europæisk politisk linje; NATO tabte Afghanistan; Japan er gået i stå etc.. Som Putin så det, er de nye BRIK-lande (Kina, Brasilien, Indien og Rusland) voksende vækstcentre, og udgør så at sige den nye multipolaritet. Dette scenarie er der dog også problemer med, ifølge Putin: Hvem skal nemlig påtage sig ansvaret i en multipolær verden? Hans løsning på dette problem

er, at de fire BRIK-lande skal lave et konsortium, der afgør hvem, der skal gå ind, når der opstår problemer.

Ifølge Karsten Møller er Putins hovedformål at sætte Rusland i et godt lys og bebrejde USA for det, der ikke er gået godt siden den Kolde Krigs afslutning. Dette er vel i og for sig vel også lykkedes, men som Møller påpegede i samme forbindelse, undlod Putin desværre at kommentere de skarpe torne på Ruslands rosenblade, så som krigen i Georgien, den hårdt pressede økonomi etc..

Fører ovenstående diskussion til et billede af en verden af multipolaritet? Ja, det gør det. Der er tale om et antal stormagter, der ligger inden for et afgrænset geografisk område, som er lige stærke og som kan afbalancere hinanden; et billede der minder om tiden efter 1. Verdenskrig. USA er stadig den største økonomiske magt, men dets position er svækket kraftigt. I hvilket omfang skal de internationale institutioner, der blev oprettet i kølvandet på 2. Verdenskrig (Verdensbanken, G20, WTO og FN), tilpasses den liberale orden?

Er vi på vej mod en verden helt uden supermagter? Nej, men der er ifølge Møller i stigende grad snarere tale om regionale supermagter, som Sydafrika, Mexico, Sydvietnam og Tyrkiet, der er ved at udvikle sig til mere magtfulde aktører, mens USA stadig er den største

økonomiske og militære magt, dog formentligt overhalet af Kina i 2020. Den strategiske placering for de nye supermagter er især relateret til energiresource-kilder, og der vil dannes både regionale og interregionale partnerskaber i denne forbindelse.

Regionale supermagter

Denne udvikling mod andre og mere regionalt baserede aktører, vil naturligvis også sætte FN under pres. Især spørgsmål, der har at gøre med selve værdigrundlaget for sammensætningen af f.eks. Sikkerhedsrådet, vil udgøre en stor udfordring for legitimitetsgrundlaget af beslutningerne, og især i de nye vækstcentre vil man sætte sig imod denne struktur. Værdikampen vil således også finde sted i FN-regi; den vil sætte spørgsmålstejn ved opfattelsen af menneskerettighederne, og hvordan de skal fortolkes. Vi vil opleve en post-vestlig verden, fyldt med helt andre fortolkninger af f.eks. disse rettigheder, og det må vi lære at leve med, hvis vi vil værne om det multinationale system.

Den nye magtspredning skaber en ny dynamik, nye muligheder og nye udfordringer, der vil give problemer i den globaliserede verden. Systemet er uforudsigeligt, og de nye toneangivende aktører kræver at få deres plads og respekt, alt efter deres økonomiske styrke. Det nye trusselbillede består således af realistiske trusler så som klimaproblemer, befolkningsproblemer, problemer af globale og grænseoverskridende karakter og terrorbekæmpelse. Men for

at overkomme disse trusler, kræves det at man tænker i nye termer og tilpasser sig den nye magtspredning. En indstilling Møller ikke føler sig overbevidst om, at de internationale institutioner har accepteret.

Et eksempel på dette er den traditionelle øst-vest-terminologi, der fortsat dominerer retorikken og logikken i den nye Albrecht-rapport, der skal udgøre grundlaget for det kommende NATO-topmøde i december. En terminologi, der ikke stemmer overens med det reelle magtbillede af verden i dag.

Hvor FN stadig er nødvendig

De store økonomiske problemer, som vi i Europa oplever i dag, vil fortsætte i en periode fremover, og de dominerende vestlige værdier vil også i denne forstand udfordres gevaldigt. For at løse de globale problemer, forestiller Møller sig, at USA bliver ved med at være samlingspunktet, men han er samtidig bange for, at rivalisering i de regionale alliancer, især utrykt i kampen om energiressourcer, vil gøre parterne mere selvcentrerede, hvad der i sidste ende kan føre til et decentralt system; et system, der vil have svært ved at løse globale problemer, som f.eks. den globale opvarmning. Sådanne problemer kan kun håndteres i FN-regi.

Det nye verdensbillede er en verden uden supermagter, og magten til at handle skal skabes i samspil med en lang række aktører; aktører vi vel at mærke ikke er vant til at spille sammen med.

Mindeord om Ole Richter (1942-2010)

FN-forbundets landsmøde indledtes lørdag 30. oktober med et minuts stilhed for at mindes Ole Richter, mangeårig ven af FN-forbundet, der døde 27. oktober.

Prof. dr. jur. Ole Espersen, fhv. formand for den Danske Helsinki Komité for Menneskerettigheder, og cand. mag. Tue Magnussen, bestyrelsesmedlem i FN-forbundet og i den Danske Helsinki Komité for Menneskerettigheder, har skrevet følgende mindeord:

Generalsekretær for den Danske Helsinki Komité for Menneskerettigheder, cand. jur. Ole Richter, 68 år, er død efter måneders kamp mod en uhelbredelig kræftsygdom. Han var en ihærdig ildsjæl, der først og fremmest uselvisk brugte sin juridiske embedseksamen til at hjælpe andre, især i de seneste årtier mange flygtninge i deres asylsager.

Richters forældre var af meget forskellig oprindelse. Hans afdøde far, Hans Richter, var tysk kommunistisk flygtning, som efter Hitlers magtovertagelse i 1930'erne kom til Danmark, hvor han blev gift med danske Karen, datter af en politiker fra det Radikale Venstre, som var medlem af Københavns Borgerrepræsentation.

Ole var som ung i anden halvdel af 1970'erne organiseret trotskist, men blev i 1980'erne en overgang medlem af SF. Siden opfattede han sig nok mest

som tilhørende Socialdemokratiets venstrefløj.

Han begyndte sin karriere som advokatfuldmægtig, blev siden ansat i forskellige organisationer, bl.a. Dansk Røde Kors. Richter var siden hen koordinator for de parallelle aktiviteter, dvs. alt det, de ikke-statslige organisationer arrangerede i forbindelse med den internationale menneskerettighedskonference i København i 1990. Det var i forbindelse med den europæiske sikkerhedskonference, som CSCE, Konferencen for Sikkerhed og Samarbejde i Europa - det senere OSCE - holdt i form af et stort udenrigsministermøde, hvor de såkaldte Københavnskriterier formuleredes. Den blev året efter fulgt op af en konference i Moskva, hvor Ole i den forbindelse arbejdede en længere periode.

I 1992 var han medstifter af foreningen "Lad Bosnien leve!", som gjorde en stor indsats for at støtte det lille Balkanland, der blev kastet ud i en ødelæggende krig, og som bragte mange tusinder af dets borgere på flugt. Heraf fandt mange vej til Danmark - og i de deraf følgende mange individuelle asylsager gav Ole altid imødekomende hjælp.

Fra 1992 var Ole Richter medlem af den Danske Helsinki Komité for Menneskerettigheder og prægede især efter den første formand, professor Erik Siesbys

tilbagetræden i 1999 komiteens arbejde, først (i Ole Espersens formandstid) som daglig leder, siden (med Karsten Flede-lius som formand) med titel af generalsekretær - altid som den gennemgående administrative hovedkraft.

Hans skarpe pen kom - udover i komiteens tidsskrift *Menneskeret & Vrang* - til udtryk i adskillige kronikker og debatindlæg i dagspressen. Senest advarede han mod lukningstruslerne mod det kurdiske ROJ-TV og en mulig dansk udvisning af den danske borger Niels Holck til Indien.

Udover flygtninge- og menneskerettighedsspørgsmål var Ole meget optaget af retssikkerhedsspørgsmål og en tid medlem af den danske bestyrelse af Transparency International.

Desuden deltog han i Det Danske Institut for Menneskerettigheders rådsarbejde. Som medlem af Udenrigsministeriets Internationale Humanitære Beredskab var han udsendt som valgobservatør for OSCE bl.a. i Bosnien.

Ole Richter var vedholdende med et engagement, der i starten kunne forveksles med stædighed. Det var en positiv stædighed, som er kommet mange til gavn. Han var indbegrebet af en uhyre flittig græsrod, udstyret med en stor viden, en solid dømmekraft og megen empati. Uden personer som Ole ville vi ikke være et ægte, pluralistisk demokrati.

Nyt fra FN-forbundet

FN-dagen

FN-forbundets Københavns Kreds satte fokus på mødredødelighed i anledning af FN-dagen den 24. oktober med et arrangement på den sorte diamant i København, hvor Pernille Fenger fra FN's befolkningsfond, UNFPA, kom og fortalte om dét af 2015 Målene, der sakker længst bagud.

DanMUN

Næsten 60 internationale studerende deltog i den årlige DanMUN-konference, der i år handlede om Iran. Konferencen blev afholdt i Eigtveds Pakhus i København. Læs mere på deres hjemmeside www.danmun.org

Møde i Århus

Generalsekretær Torleif Jonasson var i Århus for at mødes med medlemmer og andre interesserede og diskutere de multilaterale udfordringer, Danmark står overfor, og hvilken rolle FN-forbundet skal spille.

Nyt ansigt

Sekretariatet har fået en ny medarbejder, Anna Hagemann, der skal arbejde med medlemshvervning. Velkommen til!

Første spadestik til den nye FN-by taget

FN-forbundet var med, da udviklingsminister Søren Pind den 9. november tog det første spadestik til den nye FN-

by i København. Med mere end 1000 ansatte i seks FN organisationer er København verdens sjette største FN-by. Om mindre end to år flytter alle seks organisationer ind i deres splinternye hovedkvarter FN-byen, hvorved samtlige FN-organisationer i den danske hovedstad samles under ét tag.

FN-forbundet i medierne

Jørgen Estrup: Dansk FN-succes efterlader massive spørgsmålstegn, u-landsnyt.dk den 1/10 2010

Tue Magnussen: FN's racediskriminationskomité kritiserer Danmark, u-landsnyt.dk den 6/10 2010

Jørgen Estrup: ÅBNINGSTALE: Hvor var udsynet, Løkke? Debatindlæg i Politiken den 18/10 2010

Tue Magnussen: Går vi ind for hemmelige fængsler? Kronik i Information den 10/10 2010

Lave Broch: Bombestøtte dur ikke, interview i Arbejderen den 13/10 2010

Pressemeddelelse samt politisk beretning fra FN-forbundets landsmøde, u-landsnyt.dk den 31/10 2010

Tiden nærmer sig for Hariri-tribunalet

Omgivet af arabiske stater, som vil gøre alt for at hindre en uvildig afgørelse i retsopgøret efter drabet på Libanons ministerpræsident for fem år siden

Af Henrik Døcker

Internationale domstole og tribunaler hører ikke til verdens hurtigste. Domme ved Den Europæiske Menneskerettighedsdomstol har således afsluttet sager, der var 50 år gamle. Retsopgør af denne art kommer undertiden sent i gang, bevisførelsen er belastet af krævende oversættelsesarbejde og forskellige landes procedureregler. Men nu sker der tilsyneladende noget i det længe ventede retsopgør efter mordet på Libanons ministerpræsident, *Rafik Hariri*, og 21 andre for fem år siden. Ved det FN-støttede internationale tribunal, der fysisk er placeret i Haag, ventes mellem to og fem medlemmer af den militante organisation *Hezbollah* ("Guds parti"), inden årsskiftet tiltalt for drabet. Hensigten er, at dette tribunal skal gennemføre en retshandling på upartisk grundlag og fri af fordomme, som tribunalets præsident, den italienske folkeretsekspert, professor Antonio Cassese har formuleret det.

Kraftigt pres for at få tribunalet nedlagt

Lille Libanon, der i årevis blot har været betragtet som en slags forlængelse af Syrien, har igennem nogen tid været under heftigt pres fra sine magtfulde naboer, såsom Syrien og Egypten, til på én eller anden måde at lade sagen falde. Men USA har drevet hårdt på for at lade retfærdigheden ske fyldest, så meget mere som en ledende Hezbollah-krigsherre ved navn Mustafa Badreddine og hans svoger, Imad Mugniyan, også menes at have stået bag bombardementet af de amerikanske marineinfanteristers kaserne i Beirut i 1983, hvor 241 amerikanske soldater blev dræbt. Hariri-processen er en prøvesten på den nyere udvikling i folkeretten, som gør søgen efter retfærdighed til et internationalt anliggende; den udvikling, som på en måde igangsattes af Nürnbergprocessen efter 2. Verdenskrig, hvor igennem det på kort tid lykkedes at få dømt nogle af denne krigs hovedansvarlige. Nogle af FN-pagtens stolte idealer, som på ingen måde kunne opfyldes gennem ca. 40 års kold krig, tilgodeses nu ved forskellige straffetribunaler og den kun ti år gamle Internationale Straffedomstol. Mange politiske magtinteresser spænder ben for denne retfærdighedssøgen, som også radikalt gør op med tidligere tiders suverænitetsbegreber. Mens det tidligere var forbudt at blande sig i en stats indre anliggender, er det i dag fra at være en om

end begrænset *ret* nærmest blevet en *pligt*, når der foreligger livstruende omstændigheder såsom folkedrab.

Frigjort fra at være en slags satellit af Syrien efter de syriske tropper tilbagetrækning fra Libanon i 2005 – just nødvendiggjort på grund af drabet på Hariri og krævet af FN – er landet fortsat præget af megen indre uro, delvis i en slags afsmitning fra palæstinenserne kamp for at få en egen stat. Denne spænding har hindret USA's bestræbelser på at blødgøre sit forhold til Syrien og samtidig støtte den langstrakte israelsk-arabiske forsoningsproces. Det var nok også i et forfængeligt håb om at svække Syriens militære bånd til Iran. Men nej: Syrien har tværtimod rent ud opfordret til indstilling af det FN-støttede retsopgør i denne sag. Og amerikanske efterretningsagenter har berettet om en stigende syrisk forsyning af Hezbollah med avancerede raketter.

Den libanesiske hær svagere end Hizbollahs milits

Da Rafik Hariri og 21 andre omkom i et bilbombeattentat i 2005, havde Syrien 15.000 soldater i Libanon og beherskede, mere eller mindre sammen med Hezbollah, Beirut. Frigjort fra Syriens "klamme hånd", beordrede anklagemyndigheden ved FN-tribunalet i 2005 fire libanesiske generaler anholdt, som sigtede i forbindelse med drabene, idet disse samarbejdede snævert med syrerne. De blev dog løsladt sidste år, fordi en dommer fandt, at bevismaterialet ikke strakte til fortsat anholdelse. Den retslige forundersøgelse presses be-

standigt politisk: Hezbollah's generalsekretær, Hassan Nasrallah har således afvist ethvert ansvar for drabene, idet han dog samtidig forventer, at Hezbollah-medlemmer vil blive stævnet for retten. Han har tværtimod antydnet, at Israel skulle have stået bag drabene! Hvad dette land så har afvist som ubegrundet, ja "latterligt".

Meget af sagen mod morderne hviler på båndoptagelse af mobiltelefonkommunikation mellem de sigtede. De havde angiveligt et tæt netværk, baseret på deres mobiltelefoner. Det gik galt, da én af de involverede ringede til sin kæreste. Sagen har taget en dramatisk udvikling, efter at Hezbollah-medlemmer dette efterår overfaldt nogle af FN-efterforskerne i sagen. Nasrallah advarede direkte den libanesiske regering, som ledes af Rafik Hariris søn, Saad Hariri, mod at støtte tribunal. Han truede sågar med uroligheder, hvis tribunal gennemfører sit arbejde – underforstået: Når frem til et resultat, som – forventeligt – kommer Hezbollah på tværs. Hariri jr. har senest offentligt fremsat en udtalelse, hvori han underminerer formodningen om syrisk medskyld i drabene.

Et alvorligt problem er, at Libanons hær er betydelig svagere end Hezbollah's milits. USA har som modtræk til sagt Hariri-regeringen massiv støtte, først og fremmest har det bevilget 10 mio. \$ til tribunal. Libanon har hidtil betalt 49 pct. af de totale omkostninger til tribunal, som beløber sig til 40 mio. \$ om året. Men for ganske nylig lykkedes det Hezbollah at få standset det li-

banesiske bidrag under påberåbelse af at tribunalet modarbejdede libanesiske interesser. Hariri har senest fundet det betimeligt at indtage en forsonende holdning overfor Nasrallah og endog foreslået, at de to i fællesskab finder frem til en "strategi" for at gennemføre den tiltalerejsning, tribunalet ønsker. Men den idé har Nasrallah dog forkastet. Nasrallah har i øvrigt stemplet alle, som samarbejder med tribunalet som israelske sympatisører.

Magtens styrke og rettens svaghed

Den saudiske konge Abdullah og Syriens præsident Bashar al-Assad besøgte i sommer sammen Beirut, tilsyneladende i et forsøg på at gyde olie på de oprørske libanesiske vande. Saudi-Arabien har ikke været særlig fornøjet med tribunalet og har tilsyneladende nu fået retssagens egentlige begyndelse udskudt til marts. Der er mange felter i det indviklede mellemøstlige puslespil, som (helst) skal gå op i en højere enhed. Det konfessionelt og politisk stærkt sammensatte Libanon kæmper så at sige med sine "indre dæmoner", Rafiri, der er sunni-muslim, skal holde balancen over for det shiitiske Hezbollah, som har to ministre i hans regering. Han kan med god grund nære frygt for en politisk krise, hvis Hezbollah-tilhængere findes skyldige i mordet på hans far, ja mere end det. For det var

Hezbollah, som efter en 18 måneder lang periode med politisk dødvande fik udløst væbnet konflikt, nær en ny borgerkrig, i maj 2008.

Alt det politiske maskepi og de mange intriger bag kulisserne skal FN-tribunalet holde sig langt fra. Men trusler er der altså nok af - ikke spor overraskende i en del af verden, hvor *magtspillet* - ofte med brug af væbnet magt - hører til dagens orden. FN har officielt ladet en talsmand tage afstand fra intimideringen med ordene "uacceptabelt". Tribunalet er nedsat efter opfordring fra Libanons regering og med mandat af FN's sikkerhedsråd med det formål "at finde frem til sandheden og gøre en ende på impunitet (straffrihed)". Rafik Hariri var ikke alene en indflydelsesrig politiker, men også en mægtig forretningsmand, som havde engageret sig kraftigt i Libanons genopbygning efter borgerkrigen 1975-90. Han var endvidere eksponent for en frigørelse af Syriens årelange indblanding i Libanons politik. Men hvis Libanon nu boycotter tribunalet, er der tale om at "obstruere rettens gang" - og nye bryderier for det internationale samfund. Der er imidlertid lagt op til et retsopgør med juridiske våben, om man så må sige. Det huer ikke magtens mænd i spillet om det svage, men ombejlede Libanon.

Hvorfor tøver Danmark med at ratificere konvention mod forsvindinger?

Af Tue Magnussen

At mennesker er *savnede* i en krig er et trist begreb, verden kender – altså dette, at man ikke har påviselige spor efter dem. Men at mennesker *forsvinder* i fredstid er noget sjældnere. Men det sker – af politiske grunde – i et omfang, som i årevis har bekymret menneskerettighedsorganisationer. Ja, så meget at FN's generalforsamling den 20. december 2006 vedtog en konvention mod denne form for forsvindinger. Danmark kunne bidrage til en global menneskeretslig landvinding ved simpelthen at *ratificere* konventionen, så den kunne træde i kraft. Dertil kræves nemlig 20 ratifikanter, dvs. lande, som folkeretligt forpligter sig til at opfylde konventionen. Og i dag har kun 19 gjort det.

På Danmarks vegne tog daværende udenrigsminister Per Stig Møller (K) det første skridt, da han i september 2007 *undertegnede* den da nye FN-konvention om beskyttelse mod tvangsforsvindinger. En række menneskerettighedsorganisationer, bl.a. Rehabiliterings- og Forskningscentret for Torturofre (RCT), har hilset den danske underskrift velkommen. Men nu er der altså gået tre år siden den danske underskrift og snart fire år siden vedtagelsen af konventionen. Danmark bør nu tage skridt til at foretage en ratifikation så konventionen kan træde i kraft.

På FN-forbundets årsmøde 30-31. oktober vedtoges resolutionen, "Dansk FN-opbakning i praksis – ikke kun i ord", hvori det bl.a. hedder: *"Regeringen har uadtil holdt høj profil i FN-sammenhæng... Men når det kommer til praktisk politik, er der ofte langt fra de flotte ord til konkret handling... FN-forbundet henstiller til regeringen,(...) at Danmark via sin ratifikation sikrer at underskrevne konventioner kan træde i kraft hurtigst muligt, således at årelange forsinkelser, som tilfældet har været med FN's konvention om beskyttelse mod tvangsforsvindinger, undgås.*

Når konventionen træder i kraft, vil den indgå i rækken af de centrale internationale menneskerettighedskonventioner, som har til formål at beskytte det enkelte menneske mod overgreb fra statens side. Derfor fortjener konventionen også en større opmærksomhed, end den foreløbig har fået i Danmark. Dog har Institut for Menneskerettigheder i København beskrevet den som central for menneskerettighedsudviklingen.

Konventionen er i høj grad skåret over samme læst som FN's konvention mod tortur, grusom, umenneskelig eller nedværdigende behandling, en dansk mærkesag som sidste år kunne fejre 25-året for vedtagelsen i FN's generalforsamling. I konventionen defineres en tvungen forsvinding som en anholdelse, tilbageholdelse, bortfø-

relse eller enhver anden form for frihedsberøvelse, som er foretaget af en statslig aktør eller af personer eller grupper af personer, der handler på bemyndigelse af eller med støtte eller samtykke fra staten, såfremt denne frihedsberøvelse benægtes eller den forsvundne persons skæbne eller opholdssted hemmeligholdes, hvorved vedkommende placeres uden for retslig beskyttelse.

FN's konvention mod tvangsforsvindinger tager udgangspunkt i, at disse forsvindinger er et brud på fundamentale retsprincipper. Den forpligter her efter de deltagende stater til at tage en lang række forholdsregler for at forebygge og bekæmpe forsvindingerne. Først og fremmest indfører konventionen et absolut forbud mod tvangsforsvindinger, som ikke kan fraviges under nogen omstændigheder, såsom i tilfælde af krig, politisk ustabilitet eller nødret.

Konventionen fastslår også, at offeret eller pårørende har ret til retslig påtale og oprejsning, samt at tvangsforsvindinger udgør en forbrydelse både i fredstid og i krig, og at den i visse tilfælde sågar kan udgøre en forbrydelse mod menneskeheden. Den pålægger deltagerstaterne at kriminalisere tvungne forsvindinger og at retsforfølge de ansvarlige. Samtidig forbyder den hemmelige frihedsberøvelser og uofficielle tilbageholdelsessteder; med andre ord skal det være slut med hemmelige fængsler. Endelig forbyder konventionen, nok så vigtigt, at overføre personer til lande, hvor de risikerer at forsvinde.

Konventionen foreskriver nedsættelse af en særlig komité mod tvangsforsvindinger og forpligter deltagerstaterne til at rapportere til denne komité om deres gennemførelse af konventionen. Komiteen har endvidere mulighed for at foretage konkrete undersøgelser af sager om forsvundne personer. Men naturligvis først, når konventionen er trådt i kraft, og hvis et land har ratificeret konventionen.

I forbindelse med underskrivelsen ved FN's generalforsamling i september 2007 udtalte daværende udenrigsminister Per Stig Møller (K), at "Konventionen udfylder et hul i det internationale menneskerettighedsværn. Vi ser, hvorledes autoritære regimer overalt i verden lader folk forsvinde i stedet for at føre retssager mod dem under betryggende retsgarantier. Sådanne overgreb rammer ikke blot ofrene selv, som ofte udsættes for tortur, drab eller andre krænkelser i det skjulte, men også deres pårørende. Det er derfor vigtigt, at konventionen ikke bare indeholder foranstaltninger mod tvangsforsvindinger, men også bestemmelser, som støtter ofrenes pårørende".

Det kender RCT alt for godt fra sit globale partnerskabssamarbejde, som blandt andet omfatter Guatemala. Mellem 1960 og 1996 gennemlevede det centralamerikanske land en 36 år lang borgerkrig. Ud over 150.000 dræbte, 100.000, der flygtede til nabolandene og over en million intern fordrevne, var man vidne til flere end 45.000 tvungne forsvindinger, hvor anslået 11 pct. var børn.

FN's sandhedskommission har fastslået, at de tvungne forsvindinger krænkede fundamentale menneskerettigheder. De mange tvangsforsvindinger har haft en ødelæggende virkning på lokalsamfundene, som stadig kan mærkes i Guatemala i dag. Forsvindinger hører også til dagens orden i mange asiatiske lande. Det er især slemt i Sri Lanka, Filippinerne, Nepal, Pakistan og Indonesien, hvor tvungne forsvindinger og likvideringer anvendes til at skaffe sig af med menneskerettighedsaktivister.

Men FN-konventionen er ikke kun relevant i en Tredje Verdens sammenhæng. Forsvindinger og hemmelige fængsler kendes også fra Europa, hvor den såkaldte krig mod terror har ført til krænkelser af menneskerettighederne i form de såkaldte *renditions*, overførsler af terrormistænkte til mere eller mindre "hemmelige fængsler", hvor torturliknende, barske afhøringsmetoder er daglig kost. Amnesty International og andre organisationer har understreget konventionens betydning også i en europæisk sammenhæng ved at pege på de tusindvis af ofre for tvungne forsvindinger med den *renditions*-praksis, som er opstået i kølvandet på krigen mod terror.

Konventionen slår fast, at politiske kidnapninger er en alvorlig international forbrydelse og sikrer, at de aktører, der har ansvaret for, at et menneske forsvinder, drages til ansvar. I praksis vil det efter konventionens ikrafttræden betyde, at den danske stat har pligt til at efterforske og retsforfølge formodede ansvarlige for en tvungen forsvinding,

når overtrædelser er begået i Danmark eller på områder under dansk straffemyndighed i udlandet, såsom på danske militærbaser.

Danmark skal også retsforfølge ethvert tilfælde af tvangsforsvindinger, såfremt den formodede gerningsmand er dansk statsborger. Pligten til retsforfølgning ved danske domstole gælder, medmindre det besluttet at udlevere de formodede gerningsmænd til retsforfølgning i en anden stat eller til en international straffedomstol.

Konventionen forbyder hemmelige fængsler og er eksempelvis et godt redskab til at bekæmpe CIA's overførsler af terrormistænkte til forhør i hemmelige fængsler i torturvenlige stater. Derfor vil konventionen også være relevant i en dansk sammenhæng, når CIA bruger dansk luftrum til CIA-transporter. Når konventionen træder i kraft, vil ofre få mulighed for at søge erstatning for krænkelser og få sagen behandlet ved et FN-ekspertudvalg. Også på den måde vil konventionen mod tvangsforsvindinger være et vigtigt bidrag til fremme af menneskerettighederne.

Måske sker der nu noget: Enhedslisten stillede nemlig i slutningen af oktober beslutningsforslag i Folketinget om, at Danmark ratificerer FN's konvention om beskyttelse mod tvungne forsvindinger.

Den fulde tekst til konventionen kan læses på engelsk på http://treaties.un.org/doc/source/RecentTexts/IV_16_english.pdf

Internationalt overblik ved Henrik Døcker

925 millioner går hver dag sultne i seng

Antallet af hungerramte i denne verden faldt med 98 mio. i 2009 til 925 mio., fremgår det af en rapport fra FAO, FN's særorganisation for levnedsmidler og landbrug, samt WFP, FN's Fødevarerprogram. "Men når det er sådan, at et barn dør hver sjette sekund på grund af sygdomme, relateret til underernæring, så er sult fortsat verdens største menneskelige problem, ja en skandale" siger FAO's generaldirektør Jacques Diouf. Over 70 pct. af de særligt fattige bor i landdistrikter. På et topmøde i 1996 blev der for første gang sat et kvantificeret mål for halvering af verdens hungerramte, nemlig at gå fra de skønsmæssigt 800 mio. (1992-tal) til 400 mio. I 2015 vil det betyde, at antallet af sultne skal reduceres med 500 mio. i løbet af de næste fem år. To tredjedele af verdens underernærede kommer fra syv lande - Bangladesh, Kina, Congo-Kinshasa, Etiopien, Indien, Indonesien og Pakistan.

Den afghanske opiumsproduktion halveret

Afghanistans opiumsproduktion er i løbet af det sidste års tid blevet halveret til skønsmæssigt 3600 tons, fremgår det af 2010-rapporten fra FN's Kontor for Rusmidler og Kriminalitet (UNODC). Det skyldes imidlertid naturens luner: En planteinfektion gjorde kraftig indhug i afgrøderne i Helmand- og Kan-

dahar-provinserne, hvor valmuemarkerne er flest. Udbyttet er faldet med 48 pct. til 29,2 kg. pr. hektar, idet det sidste år var 56,1 kg. pr. ha. "Der er dog ingen grund til optimisme, den kan være falsk", siger UNODC's eksekutivdirektør Jurij Fedotov. "Markedet kan komme sig". Valmuerne dyrkes fortrinsvis i de sydlige og vestlige provinser, områder, der i øvrigt er præget af oprør og kriminelle netværk. De 20 provinser, der tidligere er blevet erklæret valmufri, er det dog stadig, tilføjer Fedotov. Fire andre, Kunar, Laghman, Zabul og Herat er næsten 'renset' for valmuer.

Sanktioner mod Sierra Leone hævet

FN's sikkerhedsråd har hævet våbenembargoen og andre sanktioner mod Sierra Leone, der blev indført for 12 år siden. De skyldtes borgerkrigen, som i alt kom til at koste 75.000 mennesker livet. Samtidig forlængede rådet mandatatet for den integrerede fredsskabende styrke (UNIPSIL) til 15. september 2011. Fredsstyrken bistår med at efterprøve og fremme overholdelsen af menneskerettighederne, styrke opbyggelsen af demokratiske institutioner, ligesom den skal bistå ved uddannelse af politi og sikkerhedsstyrker. UNIPSIL skal også hjælpe med forberedelserne til det valg, der skal holdes i 2012.

Halvdelen af romabørnene forlader forskolen i utide

Trods mange bestræbelser på at udvide og kvalitetsforbedre undervisningen af romabørn, undertiden betegnet Europas største etniske minoritet, forlader skønsomt 50 pct. af dem forskolen, fremgår det af en rapport, der i september blev fremlagt på en konference i Moskva, organiseret af UNESCO, FN's særorganisation for undervisning, videnskab og kultur. Iflg. rapporten har mange europæiske borgere en negativ opfattelse af romaerne, ofte baseret på stereotyper og fordomme, der går flere hundrede år tilbage. UNESCO og Europarådet er ved at lægge sidste hånd på retningslinjer for såkaldte taktikplanlæggere vedrørende ret til børnehaver og siden grunduddannelse for romabørn.

Italiensk politi har indefrosset 31 mio. \$ i Vatikanets Bank

De italienske myndigheder har indefrosset 31 mio. \$ i Vatikanets Bank, idet banken er under mistanke for pengevask. Forsikringer fra banken om at ville leve op til OECD-standarder til bekæmpelse af pengevask og terrorfinansiering ved at gøre bankens transaktioner mere gennemskuelige har dog foreløbig ikke gjort det store indtryk. Det er ikke første gang, at Vatikanets Bank, officielt 'Instituttet for religiøst arbejde' er i stormvejr: I 1980'erne måtte den betale 250 mio. \$ til kreditorerne i den fallerede *Banco Ambrosiano*, hvis direktør Roberto Calvi, som livløs blev fundet hængende ned fra en bro i London - om det var selvmord eller mord

er fortsat uopklaret. Vatikanet blev desuden i november konfronteret med omkr. 100 mennesker - herunder en gruppe døve - der tæt ved Peterspladsen demonstrerede som tidligere sexofre for katolske præster. Den internationalt sammensatte skare fik siden kontakt med én af Vatikanets præster og dermed optaget en dialog.

Mødre- og børnedødeligheden faldet med en tredjedel på verdensplan

Antallet af kvinder, der dør på grund af komplikationer ved deres graviditet eller nedkomst er faldet med 34 pct. fra skønsomt 546.000 kvinder i 1990 til 358.000 i 2008, fremgår det af en rapport fra WHO (Verdenssundhedsorganisationen), UNICEF, (Børnehjælpefonden), UNFPA (FN's Befolkningsfond) og Verdensbanken. Det årlige fald i dødelighed er dog mindre end halvdelen af, hvad der behøves for at nå Årtusindemålene, nemlig at reducere mødredødeligheden med 75 pct. i perioden 1990-2015. Det indebærer nemlig et fald på 5,5 pct. om året - hidtil har faldet kun været på 2,3 pct. Der dør hver dag 1000 gravide eller fødende kvinder på grund af bl.a. infektioner eller uhygiejniske forhold.

Ligeledes faldt børnedødeligheden (børn op til fem år) i en tilsvarende periode med en tredjedel, fra 12,4 mio. til 8,1 mio., oplyser UNICEF. Sagt på en anden måde faldt det daglige antal børnedødsfald fra 89 til 60 promille, dvs. fra 89 til 60 daglige dødsfald pr. 1000 børn. Men i alt dør der dagligt på verdensplan 22.000 børn. Halvdelen af

disse bor i blot fem lande Indien, Nigeria, Congo-Kinshasa, Pakistan og Kina.

Rusland og Norge indgår traktat om grænsedragning i Barentshavet

Efter 40 års uenighed er Norge og Rusland blevet enige om grænsedragningen i Barentshavet, således at de deler de 175.000 kvadratkilometer, der på dette sted er mellem dem. Stridigheder om farvandet blussede op i 1970'erne, dengang om fiskerirettigheder. I dag er det olie og gas, det drejer sig om. Ruslands præsident, Dmitrij Medvedev, og Norges statsminister, Jens Stoltenberg, underskrev en traktat om den russisk-norske søgrænse i Murmansk i oktober. Medvedev betegnede aftalen som "konstruktiv" - et signal til USA, Canada og Danmark, som er i uafklarede situationer om deres indbyrdes grænser i Arktis. Efter gældende folkeret kan stater hævde eksklusive rettigheder til søs op til 200 sømil fra deres kyster, hvis deres kontinentalsokkel strækker sig længere. Efter kvalificerede skøn rummer Arktis 13 pct. af verdens nuværende oliereserver og 30 pct. af gasreserverne.

FN forsyner tusinder af palæstinensiske flygtningebørn med skolebøger

Omkr. 30.000 palæstinensiske skoleelever i Libanon har modtaget skolebøger, stilhæfter og skriveredskaber, takket være en indsats fra UNICEF, FN's Børnefond. Men i virkeligheden skyldes det en indsamling i Italien, og tillige en hjælpende hånd fra UNRWA, FN's agentur for bistand og arbejde til Palæstina-flygtningene. Hjælpeprogrammet

lanceredes i Brich-folkeskolen nær flygtningelejren Burj Barajneh, som i år vil modtage 500 elever i alderen seks til tolv. Som i alle de skoler, UNRWA driver, er der for mange elever og for få penge.

Mange palæstinensiske børn i Gaza uden skoler

Trods løfter fra Israel om at lette forholdene i Gaza kunne 40.000 palæstinensiske børn ikke komme i skole ved skoleårets begyndelse i år. Der har siden 2007 været blokeret for byggematerialer til deres ødelagte skoler, oplyser UNRWA, FN-agenturet for Palæstina-flygtningene. Der er behov for 100 nye skoler, men der er altså ikke lokaler til dem. En delvis løsning er tilvejebragt ved, at mange skoler har elever i to skift. Generalsekretær Ban Ki-moon og andre FN-topembedsmænd har gentagne gange appelleret til Israel om at indstille blokaden af Gaza, indført af Israel som et våben mod Hamas, som ikke anerkender dets ret til at eksistere som stat.

Sikkerhedsrådet forlænger mandatet for FN-missionen i Liberia

FN's sikkerhedsråd har forlænget mandatet for FN's mission i Liberia (UNMIL) med endnu et år, dvs. til 30. september 2011. Den skal bl.a. bistå under forberedelserne til præsident- og parlamentsvalg næste år. Det drejer sig først og fremmest om, at valgene kan afvikles på en fredelig måde i det tidligere borgerkrigshærgede land. Der består nogle politiske og sociale skel i befolkningen, udtryk for, at der ikke er

vist nok forsoningsvilje, samtidig med at skyldige i fortidens brutale fejder er gået straffri. Generalsekretær Ban Ki-moon har i en rapport om landet givet udtryk for bekymring over, at voldtægter, væbnede røverier og andre alvorlige forbrydelser flourer.

Over 100.000 afghanere er i år vendt hjem fra landflygtighed

Gennem et frivilligt repatrieringsprogram er over 100.000 afghanere i år vendt hjem fra landflygtighed, deraf 95.000 fra nabolandet Pakistan, oplyser UNHCR, FN's Flygtningehøjkommissariat. Siden 2002 er 4,5 mio. taget tilbage. Den oftest nævnte årsag til deres tilbagevenden er i år økonomien, men dertil kommer flere problemer i Pakistan og en forbedret sikkerhedssituation i Afghanistan. 70 pct. af de hjemvendte stammer fra Khyber Pakhtunkhwa. Mange af flygtningene har været kastet ud i ekstra problemer på grund af de store oversvømmelser i Pakistan. Alene i Baluchistan skønnes antallet at være 1,1 mio.

Nye rettigheder for palæstinensere i Libanon

Libanon har vedtaget en lov, der giver de palæstinensiske flygtninge de samme arbejdsrettigheder som andre udlændinge. De fleste af 4,7 mio. Palæstina-flygtninge, FN har registreret, er efterkommere af de 700.000, som i 1948 flygtede fra Israel som følge af den første israelsk-arabiske krig og de 300.000 efter den anden i 1967. Den nye lov forbedrer godt nok palæstinenserens status, men den bryder ikke deres isolati-

on i 12 flygtningelejre, hvor de bor forskellige steder i Libanon. De kan f.eks. ikke arbejde som ingeniører, advokater eller læger - det bestemmer de pågældende faggruppers professionelle organisationer.

FN-repræsentationer i New York skal ikke betale ejendomsskat

En forbundsdomstol i New York har bestemt, at fremmede landes repræsentationer ved FN ikke skal betale ejendomsskat, hvorved den underkendte en lavere domstols kendelse om det modsatte, som i øvrigt fastslog, at Indien og Mongoliet skyldte 47 mio. \$ i skat. En langvarig juridisk disput er gået forud, men de mange udenlandske delegationer til FN kunne mere eller mindre ånde lettet op, da det amerikanske udenrigsministerium i juni 2009 fastslog, at de ikke skulle betale ejendomsskat for boliger, der huser deres personale.

FN: Amerikansk tiltale mod mindreårig mulig krænkelse af folkeretten

FN-generalsekretærens særlige repræsentant for børn og væbnede konflikter, den srilankanske jurist Radhika Coomaraswamy, påpeger i en udtalelse, at det af statuten for Den Internationale Straffedomstol (ICC) fremgår, at ingen person under 18 år skal kunne tiltales for krigsforbrydelser.

Det er da heller ikke sket siden 2. Verdenskrig. Men nu vil USA retsforfølge den canadiske Guantánamo-fange, *Omar Khadr* ved en amerikansk militærkommission, fordi han som 15-årig i 2002 i Afghanistan kastede en håndgranat, som dræbte en amerikansk sol-

dat. "Børnesoldater bør først og fremmest behandles som ofre og undergives en alternativ procedure med henblik på deres senere rehabilitering", tilføjer den srilankanske jurist. Faktisk har USA og Canada i løbet af de sidste ti år medvirket til nedsættelse af en arbejdsgruppe under FN's sikkerhedsråd, som har udvirket løsladelse af mange børnesoldater over hele verden.

FN's generalforsamling opfordrer for 19. gang til ophævelse af Cuba-blokaden

FN's Generalforsamling vedtog i oktober med overvældende flertal sin 19. opfordring til USA om at hæve den blokade mod Cuba, som nu har eksisteret i fire årtier. 187 lande stemte for, kun USA og Israel imod, men nogle mindre stater afholdt sig fra at stemme. USA indførte embargoen i 1960 efter Fidel Castros magtovertagelse på østaten, men i dag må den betragtes som en reminiscens fra Den Kolde Krig. Cubas udenrigsminister Bruno Rodriguez skønner, at blokaden har kostet Cuba omkr. 750 mia. \$ USA har dog lempet blokaden lidt, og i 2009 solgte det således for 526 mio. \$ landbrugsvarer til Cuba.

Sudan har gentagne gange brudt våbenembargoen for Darfur-regionen

Sudan har gentagne gange brudt den våbenembargo, der i 2005 blev indført for den krigshærgede Darfur-region, fremgår det af en rapport fra det såkaldte ekspertpanel, der indberetter til FN's sikkerhedsråd. Regeringen i Khartoum har således overført både tropper

og militært udstyr til Darfur, fremgår det af den fortrolige rapport, som blev lækket til det britiske nyhedsbureau Reuters. Rapporten er især pinlig for Kina, eftersom de fleste af 18 typer af hylstre til granater, benyttet i angreb mod de fredsskabende styrker fra FN og Den Afrikanske Union, røber, at de er fremstillet i Kina. Dette land har fået forsikringer fra Sudans regering om, at kinesisk militærmateriel ikke ville blive benyttet i Darfur.

Nordkorea menes at stå bag atomvåbeneksport til Iran, Myanmar og Syrien

Et ekspertpanel mere end antyder i en rapport til FN's sanktionskomité, at Nordkorea overfører atomteknologi (læs: atomare våben) til lande som Myanmar, Iran og Syrien. Rapporten forelå i maj, men er af Kina blevet blokeret på sin videre vej til FN's sikkerhedsråd indtil nu. Kina følger målbevidst egne magtinteresser i sanktionspolitikken og har således modsat sig sanktioner mod Zimbabwe og Myanmar. Der er nok af materiale til at fundere over udtrykket "ondskabens akse", og hvilke stater det nu hentyder til.

Tidligere rwandisk forretningsmand idømt 30 års fængsel for folkedrab

Den tidligere rwandiske forretningsmand *Gaspard Kanyarukiga* er ved FN-tribunalet vedr. Rwanda blevet idømt 30 år fængsel for ansvaret for en massakre på 2000 rwandiske tutsier, der i 1994 havde søgt tilflugt i en kirke under hutuernes nedslagtning af tutsierne i Rwanda. Kanyarukiga blev anholdt i

Sydafrika i juni 2004 og blev fire år senere udleveret til Rwanda. Han sørgede under hutuernes nedslagtning af tutsierne for transport for politifolk og medlemmer af den frygtede hutu-milits kaldet *Interahamwe* til kirken i Nyange, hvor de hældte brændselsolie ud over kirken tag, hvorpå det blev antændt. Gerningsmændene skød på de tutsier, som havde søgt tilflugt i kirken. Rwanda-tribunalet har gennemført 50 retssager, hvori adskillige rwandere er fundet skyldige i folkedrab.

Etiopien indgår fredsaf tale med oprørere i Ogaden-regionen

Efter 20 års væbnede stridigheder har Etiopien indgået en fredsaf tale med en gruppe af oprørere i Ogaden-ørkenen. Der er tale om en udbrydergruppe fra ONLF, Ogadens Befrielsesfront, som blev dannet tilbage i 1984 med det formål at give det 280.000 kvadratkilometer store område, delvist beliggende i nabostaten Somalia, uafhængighed. Så sent som i august blev ca. 100 oprørere dræbt under kampe med etiopiske styrker. Det store område, som overvejende bebos af somaliere, er interessant på grund af store olie- og gasforekomster.

Nye FN-forhandlinger om Vestsaharas fremtid

Forhandlinger om Vestsaharas fremtid blev i begyndelsen af november genoptaget i New York. Det er repræsentanter for okkupationsmagten Marokko, Algeriet, Mauretania og den nationale befrielsesfront POLISARIO, der forhandler i noget, der minder om en føljeton

uden ende. Der har ikke været egentlige kampe siden 1976, hvilket i det væsentlige skyldes en mur, som Marokko dengang lod opføre af sand - for at holde oprørere ude. Ifølge FN-skøn bor der 275.000 mennesker i det mægtige ørkenagtige område (1,2 mio. kvadratkilometer), mest nomader, som indtil 1976 var spanske undersåtter i det daværende Spansk Sahara. Kun en femtedel af dem er saharawier (altså indfødte), de fleste er marokkanere, som for 35 år siden blev lokket hertil med løfte om jobs. POLISARIO's frihedssøgende tilhængere har fundet et fristed i flygtningelejre i Algeriet, og senest synes der at være sket det, at Al Qaeda har rekrutteret proselytter blandt de landflygtige. FN har brugt megen tid på gennem sin mission til Vestsahara, kaldet MINURSO, at søge at få gennemført en folkeafstemning om områdets fremtid, men vanskelighederne ved at finde frem til de stemmeberettigede, hvoraf mange lever som flygtninge uden for hjemstavnen, har været betydelige.

Nu er der fjernet 25.000 landminer fra Cypern

FN har nu fjernet 25.000 landminer fra Cypern, men der er stadig er 15.000 sådanne miner tilbage i østaten. De er placeret i den 180 km. lange zone, som skiller den græsk-cypriotiske og den tyrk-cypriotiske del af øen. Siden FN's Minerydningscenter i Cypern (UN-MACC) begyndte sit arbejde for seks år siden, er 10 mio. kvadratmeter landbrugsjord og 71 minefelter i bufferzonen mellem Nord- og Sydcypern blevet mineryddet. Men 2 mio. kvadratmeter

land er stadig farligt pga. miner. Mine-rydderne kommer fra Mozambique og Zimbabwe. For en ordens skyld skal det noteres, at repræsentanter for øens to befolkningsgrupper fortsætter den forhandlingsrunde, der blev indledt i 2008 - uden at der er tegn til en umiddelbar løsning af den opsplitning af Cypern, som har hersket der siden 1975.

De Internationale Straffetribunaler appellerer til FN om flere ressourcer

FN's straffetribunaler vedrørende Eksjugoslavien og Rwanda gør gode fremskridt med henblik på at afslutte deres arbejde, men desuagtet har de aktuelt det problem, at alt for mange medarbejdere har forladt tribunalerne. 167 medlemmer af staben ved Rwanda-tribunalet rejste således i perioden juli 2009 - juli 2010, og noget lignende er tilfældet for det andet tribunal. Et andet problem er, at det for rwanderne kniber med at finde opholdssteder, evt. lande, til personer, som er blevet frikendt, eller som har afsonet deres straf. Af de eftersøgte hovedansvarlige for folkedrab i Rwanda mangler man at anholde ti, mens der på en tilsvarende liste vedrørende Eksjugoslavien kun mangler to (generalerne Ratko Mladic og Goran Hadzic).

Appel om større anstrengelser for at bistå verdens statsløse

FN's Flygtningehøjkommissariat (UNHCR) har appelleret til alverdens lande om at yde mere for at hjælpe verdens skønsmæssigt 12 mio. statsløse. Kun 65 af FN's 192 medlemsstater har

ratificeret en konvention om statsløse status af 1954, og kun 37 konventionen om reduktion i statsløshed af 1961. Under UNHCR's mandat falder ifølge en generalforsamlingsbeslutning forebyggelse af og reduktion af statsløshed. I Europa skønnes der at være 674.000 statsløse, hvoraf mange tidligere var sovjetiske borgere. I Estland er der f.eks. 101.000 statsløse, i Letland 344.000, hvoraf en meget stor del er etniske russere. Fordi betingelserne for at erhverve statsborgerskab i et nyt land er så forskellige fra land til land er der ikke opnået enighed om at gøre retten til statsborgerskab til en *menneskeret* i folkeretten, selv om verdenserklæringen om disse rettigheder af 1948 optimistisk talte om "enhvers ret til en nationalitet".

Haitis knuste fødevarer sektor så småt i gang igen

Fødevarerproduktionen i Haiti er langsomt ved at komme i gang efter januar måneds forfærdende jordskælv, men det beror kun på visse fornemmelser hos organisationer som FAO, FN's særorganisation for landbrugs- og fødevarer samt WFP, Verdensfødevarerprogrammet. Forårshøsten lå 17 pct. under 2009-høsten. Af Haitis totale fødevarerbehov for 2010/11 på 711.000 tons 'kornekvivalent' må de 525.000 tons importeres. FAO har sammen med Haitis landbrugsministerium ydet bistand til 72.000 landbofamilier, hvad der har sat dem i stand til at så og dermed sikre 60 pct. af landets landbrugsproduktion. 360.000 mennesker blev derved iflg. FAO sat i stand til at opretholde deres

tilværelse og sælge overskudsproduktion. Over 170 private hjælpeorganisationer, herunder internationale, bistår Haiti med at genskabe fødevareforsyningen.

Hurtigt svar på Haitis appel om at dæmme op for kolera-epidemi

En hurtig reaktion fra Haitis regering og humanitære organisationer har sparet mange menneskeliv, efter at 11.000 rapporteres ramt af kolera, oplyser FN's humanitære koordinator i Haiti, Nigel Fisher. Omkr. en halv mio. vandtabletter, sæbe og rehydrieringssalte er blevet delt ud til befolkningen. UNFPA (Befolkningsfonden) har endvidere givet 7000 hygiejnepakninger til gravide kvinder og folk, der har aids. I midten af november var der registreret 643 dødsfald som følge af sygdommen.

FN vil vaccinere hundredetusinder af congolesere mod polio

Der er hidtil registreret 85 dødsfald, mens 184 er blevet lammet af polio i republikken Congo – og det er det største antal siden udbruddet af en epidemi i Tajikistan, hvor 458 mennesker blev ramt, oplyser Verdenssundhedsorganisationen WHO. En omfattende vaccination af hundredetusinder af congolesere er derfor lige blevet iværksat. Polio spredes gennem ekskrementer og har gode vækstvilkår, hvor der er dårlig hygiejne. Alt i alt er der i år diagnosticeret omkr. 750 tilfælde i 19 lande i år. Sidste år registreredes 1247 tilfælde. For bare et par årtier siden var over 350.000 børn i 125 lande ramt af sygdommen.

Global indsats mod tuberkulose har båret frugt – men succesen er skrøbelig, siger WHO

Omkring 41 mio. mennesker er blevet kureret for tuberkulose over de sidste 15 år ved en stor indsats fra WHO, Verdenssundhedsorganisationen, men eftersom 1,7 mio. døde af sygdommen sidste år, så bør indsatsen mod sygdommen forstærkes, hedder det i et budskab fra organisationen. Siden 1995 er behandlingen mod tuberkulose – der på seks-otte måneder kan kurere en patient – blevet stærkt forbedret. I løbet af de sidste 20 år er antallet af tilfælde på verdensplan blevet reduceret med 35 pct.

FN lancerer gigantisk immuniseringsprogram mod polio i Afghanistan

FN iværksatte i november masse vaccination af ikke mindre end 7,8 mio. afghanske børn i et forsøg på at udrydde denne sygdom. Vaccinationshold fra det afghanske sundhedsministerium, UNICEF (FN's Børnefond), Verdenssundhedsorganisationen (WHO) m.fl. drog ud i det store land, og der næres nu håb helt at få bugt med sygdommen. Der er kun indrapporteret 19 tilfælde i Afghanistan i år – mod 28 i tilsvarende periode sidste år. Alle børn under fem år vaccineres, samtidig med at børn mellem 6 og 59 måneder vil få vitamin A.

Tidligere præsident i spidsen for FN's nye kvindeagentur

Chiles tidligere præsident *Michelle Bachelet* skal lede FN's nyoprettede kvindeagentur *UN Women*, som begynder

sit arbejde til januar. Det er en sammen-smeltning af fire eksisterende FN-organer: UNDP's Udviklingsfond for Kvinder (UNIFEM), Afdelingen for fremme af Kvinders Position (DAW), Kontoret for Den særlige Rådgiver i Kønsspørgsmål og Uddannelsesinstitutionen til støtte for Kvinder (UN-INSTRAW). Agenturet får et budget på 500 mio. \$, det dobbelt af, hvad de fire nu nedlagte organer modtog.

Argentinsk jurist ny FN-særrådgiver om tortur

Den argentinske jurist og fremtrædende menneskeretsforkæmper *Juan Méndez* er udpeget til FN's særlige rådgiver om tortur efter den østrigske juraprofessor Manfred Nowak. Méndez gjorde sig bemærket som advokat for politiske fanger under det argentinske militærdiktatur 1976-83, blev selv holdt i fængsel i 18 måneder og underkastet tortur. Amnesty 'adopterede' ham som samvittighedsfange, han blev så udvist til USA, hvor han bl.a. virkede som juridisk rådgiver for *Human Rights Watch* og juridisk forsker. I 2004-07 var han FN-generalsekretærens særlige rådgiver om forebyggelse af folkedrab.

Torturofre hindres i at klage - i USA

En forbundsappeldomstol i Washington har i en kendelse fastslået, at personer, der har været holdt som fanger af CIA, den centrale amerikanske efterretningstjeneste, ikke kan anlægge sag med påstand om at have været torteret, fordi det kan røbe statshemmeligheder. Dommerstemmerne stod 6-5 i en sag, anlagt mod *Jeppesen Dataplan Inc.*, et

datterselskab under *Boeing*, som stod tiltalt for at have arrangeret flyvninger for CIA, dvs. transporter af fanger, der skulle forhøres. Sagen var anlagt af *American Civil Liberties Union* på vegne af fem tidligere fanger, som angiveligt blev torteret i fangenskab. En dommer beskrev sagen som "en pinefuld konflikt mellem menneskerettigheder og national sikkerhed".

FN appellerer til Kenya om at standse tvangshjemsendelser af somaliske flygtninge

FN's Flygtningehøjkommissariat (UNHCR) har indtrængende appelleret til Kenya om at indstille tvangshjemsendelser af somaliske flygtninge: Situationen i Somalia i dette efterår er præget af kampe mellem Den Midlertidige Regering (forkortet TFG) og bevæbnede islamiske grupper, hvorunder mere end 230 civile blev dræbt og omkring det dobbelte antal sårede blot i oktober. Senest er omkr. 23.000 mennesker blevet drevet på flugt. I alt 1,4 mio. civile skønnes at være flygtninge i deres eget land, såkaldte hjemstavnsfordrevne. De flygtninge, der er nået frem til roligere områder, beretter, at hovedstaden Mogadishu ligger helt øde hen, folk er bange for at forlade deres huse. Omkr. 7300 er i år nået til Yemen pr. båd, 37.000 er i år strømmet ind i Kenya. Alt i alt befinder omkr. 614.000 somaliere sig som flygtninge uden for landet. Nyt er, at UNHCR vil installere elektricitet i flygtningelejrene ved hjælp af solenergi. Krav til omstillingsevne er stor: En flygtningelejr i Dadaab blev således i 1990'erne anlagt til 90.000 flygtninge - i

dag huser den omtrent 300.000 somaliske flygtninge.

Oprørere udløser 31 pct. stigning i antallet af afghanske omkomne i kamp

Første halvår af 2010 viste en stigning på 31 pct. i antallet af civile dræbte ved kamphandlinger, nemlig til 1271, mens 1997 blev såret, fremgår det af en FN-statistik. Heraf måtte 2477 ofre tilskrives regeringsfjendtlige elementer, og det vil sige 76 pct. (mod 53 pct. i en tilsvarende periode i 2009), mens 386 skyldtes regeringstro styrker. Antallet af dræbte eller sårede børn er steget med 53 pct., af kvinder med 6 pct. Oprørerne er begyndt at bruge større og mere raffinerede eksplosiver.

Storstilet bespisning af nødlidende børn i det tørkeramte Niger

Verdensfødevareprogrammet WFP har indledt et større hjælpeprogram for 670.000 børn under to år plus deres familier i det tørkeramte Niger, hvor otte mio. mennesker er i nød. En langstrakt tørke har gjort alvorlige indhug i høsten og ført til mange døde kreaturer. Børnene vil modtage månedlige rationer med en blanding af majs og soja for at bekæmpe underernæring. Omkr. fire mio. familier vil få 50 kg korn, 5 kg bælgfrugter og et kvantum olie. Programmet har et budget på 213 mio. \$. WFP har i øvrigt også en stor opgave at løse i Tchad, hvor 737.000 mennesker, herunder mange underernærede børn, skal have fødevarehjælp.

RAPPORTER, UDREDNINGER, EVALUERINGER ved Henrik Døcker

20. UNDP-rapport om befolkningernes udvikling

Levevilkårene for u-landenes befolkninger er inden for de seneste årtier forbedret mærkbart, hvad angår sundhed, undervisning og sociale forhold, fremgår det af 2010-udgaven af UNDP's rapport om *Den menneskelige Udvikling*. Størst fremskridt har Oman, Kina, Nepal, Indonesien, Saudi-Arabien, Laos, Tunesien, Sydkorea, Algeriet og Marokko beskrevet. Gennemsnitslevialderen i verden er i de sidste 40 år steget fra 59 til 70 år, og andelen af børn, der meldes ind i en skole er steget fra 55 pct. til 70 pct. Den 227 sider store rapport indeholder guldgruber af statistiske oplysninger om alle verdens lande.

Rapporten har ændret sig en del i årene løb, og også i år er tilføjet nye dimensioner. Således opereres der for første gang med et indeks over køns-ulighed, ligesom den har et, over hvad der kaldes 'multidimensional' fattigdom, som indbefatter mangel på sundhedsfaciliteter, uddannelsestilbud og social trykthed. Nye og avancerede målemetoder er med til at underbygge, at vækst i bruttonationalproduktet (BNP) ikke automatisk skaffer menneskelig fremgang, hvorfor man fremtidig vil benytte sig af nationalindkomsten (BNI).

22 gode råd fra den danske Afrikakommission

Den danske Afrikakommission har afsluttet sit arbejde og anvendt 22 mio. kr. på det. Hvad den fandt ud af, kan man læse om i den engelsksprogede 64 siders publikation, betitlet *Growth and Employment: Visions at Work*, som den udenrigsministerielle kommission har udsendt. Med formandens, statsminister Lars Løkke Rasmussens, ord var det dens opgave at pege på konkrete initiativer, som den unge generation i Afrika kunne tage for at fremme udviklingen i verdensdelens enkelte stater i samarbejde med internationale organisationer og donorer. Af dens 16 medlemmer var blot fire danskere, det store flertal af de øvrige afrikanere. Kommissionen opregner i alt 22 "gode råd" for denne udvikling, deriblandt 'privatsektor-ledet vækst' i stedet for donor-ledet vækst', åbning af europæiske markeder for de afrikanske lande, etablering af arbejdsintensive produktionsvirksomheder og fremme af de afrikanske regerings støtte til privatsektoren, ligesom disse regeringer bør lempe formaliteterne for mindre erhvervsvirksomheder.

Nye nøgleord i Danmarks udviklingspolitik

Det huskes, at udviklingsminister Søren Pind også gerne ville kaldes 'frihedsminister', og minsandten om Udenrigsministeriets (DANIDAS) nye 32-siders pjece om strategien for Dan-

marks udviklingssamarbejde ikke bærer titlen *Frihed fra fattigdom, frihed til forandring*. Det er smukt formuleret og pointerer på tydelig måde, at man bør støtte de lande, der har vilje, men ikke kapacitet til at sikre borgerne grundlæggende rettigheder og friheder. Ja, egentlig menes der her: at regeringerne skal indestå for både de grundlæggende, *positive* rettigheder, som det er deres pligt at opfylde, men også garantere borgerne mod de *negative* forhold, dvs. friholde dem for tortur, vilkårlig anholdelse og retspleje i det hele taget. Lande med manglende korrupsionsbekæmpelse eller systematiske menneskeretskrænkelser kan i værste fald imødeses inddragelse eller reduktion af u-landshjælpen (som det er sket i Mellemamerika). Som noget nyt oprettedes i marts i år en tværministeriel '*samtækningsstruktur*' med deltagelse af Statsministeriet, Udenrigsministeriet, Forsvarsministeriet og Justitsministeriet, som skal 'styrke Danmarks evne til at varetage stabiliserings- og genopbygningsopgaver'. Således har Pinds ministerium også bidraget til fornyelse af det danske sprog! U-landsbistanden fastholdes i øvrigt på 12,2 mia. kr. i perioden 2011-13. Af 15 siders pjecen *Regeringens udviklingspolitiske prioriteter* om de 15 stater og områder, vi støtter, fremgår, at u-landsbistanden nu fokuseres på færre stater og sektorer.

Tyngden på Danmarks udviklingsbistand ligger på Afrika

Danmarks deltagelse i det internationale udviklingssamarbejde hedder nu det, der i fjern fortid hed "Danmarks bistand til de underudviklede lande". Det er titlen

på en godt 100 siders publikation (2009-udgaven) fra DANI-DA/Udenrigsministeriet, som bl.a. kan fortælle, at 30 pct. af Danmarks bistand går til Afrika, 16 pct. til Asien, 3 pct. til Latinamerika og 1 pct. til Europa. Resten går til forskellige internationale organer såsom FN og EU. U-landsbistanden beløber sig til ca. 15 mio. kr., hvoraf svindel (i 52 sager) har udgjort 3,2 mio. kr. Flest penge gik sidste år til Tanzania, nemlig 571 mio. kr. Afghanistan modtog 456 mio. kr. Blandt de målbare resultater kan nævnes installationen af 53.764 forbedrede brændekomfurer i Nepal, 791 km istandsatte distrikts-, landsby- og hovedveje i Tanzania og installationen af rent drikkevand til 600.000 mennesker i Bangladesh. Det konstateres, at de afrikanske lande syd for Sahara er langt fra at opfylde FN's 2015 Mål, og at det er nedbringelse af mødredødeligheden, der er det mål, det på verdensplan kniber mest med at nå.

OCHAS's og UNDAC's rolle i oversvømmelseskatastrofen i Pakistan

Det var en dansker, cand. scient. pol. Lars Peter Nissen, som kom til at stå i spidsen for FN's UNDAC-team, da den store oversvømmelseskatastrofe i Pakistan satte ind i august. UNDAC (*United Nations Disaster Assessment and Coordination* - FN's vurderings- og koordinationsenhed), der formeres af OCHA (FN's Humanitære Koordinationskontor), samordnede i dette tilfælde den internationale indsats med Pakistans eget beredskab og FN, fremgår det af IHB-nyt nr. 3, 2010, organet for det internationale humanitære beredskab i Dan-

mark. OCHA havde i forvejen et kontor i Pakistan på 30-40 mand. Det blev en gigantopgave, eftersom omkr. 20 mio. mennesker blev hjemløse som følge af vandmasserne. Genopbygningen vil iflg. pakistanske skøn beløbe sig til omkr. 90 milliarder kr. Danmark har bevilget i alt 130 mio. kr.

Bedømmelse af dansk u-landsbistand i en håndfuld stater

Effekten af dansk u-landsbistand er bestandig af interesse, men ret så vanskelig at måle. Gennem *evalueringer*, som DANIDA i ca. 100 siders rapporter publicerer, kan man dog danne sig et vist overblik. Her skal kort peges på fem sådanne rapporter, der alle er forsynet med fire-siders overskuelige resumeer.

- om *programmet for støtte til uddannelse på mellemtrinnet i Nepal* (2009.06) hedder det, at resultaterne er tilfredsstillende, på nogle punkter endog imponerende, ligestillingen mellem kønnene er blevet forbedret, i 6.-8. klasse er andelen af indskrevne børn i perioden 2003-2007 steget fra 60 til 78,8 pct., for 8.-10. klassetrin fra 46,6 pct. til 55,7 pct. Programmet beløb sig til i alt 74,8 mio. \$, hvoraf Danmark ydede 30 mio. \$
- *danske ngo'ers støtte til civilsamfundet i Ghana og Etiopien* har styrket de lokale samarbejdspartnere organisatorisk; i Ghana er lokalsamfundene i højere grad blevet inddraget i planlægningsprocesser, i Etiopien, hvor betingelserne for udenlandske ngo'ers virksomhed er blevet stærkt begrænset - en lov fra 2009 afskar således direkte disse ngo'er fra at arbejde med rettigheder og demokrati - er det dog lykkedes at få kvinder til i højere grad at se sig selv som aktører og 'forandringsagenter' i lokalsamfundene, hvilket dog ikke skal forveksles med egentlig politik indflydelse. I alt 11 ngo'er deltager i civilsamfundsstøtte til de to lande
- ved siden 1993 at have støttet *infrastruktur i Nicaragua* har to selvstyrende områder ud til Atlanterhavet (47 pct. af landets samlede areal) fået forbedret deres vejsystemer - af stor betydning for adgang til markeder, til serviceydelser og i det hele taget forbindelse til omverdenen, således at transporttiden til fods er kraftigt reduceret. Børn kan nu cykle til og fra skoler, flere er kommet i arbejde, fordi de kan komme rundt på de nye veje. Lærerrafværet i skolerne er også blevet reduceret. Der er nu også hurtigere, billigere og sikrere adgang til sundhedscentre Der er tale om anden fase af et længerevarende program, perioden 2005-09, til 164,4 mio.kr.
- ved bl.a. dansk støtte til *udvikling af Bhutans sundhed, uddannelse, miljø, byudvikling* og såkaldt "god regeringsførelse" er den lille Himalaya-stat kommet godt på vej. F.eks. går ni af ti børn under syv år i skole, kvaliteten af undervisningen er øget, i perioden 1994-2005 faldt børnedødeligheden med 40 pct., mens gennemsnitslevealderen steg til 66 år. Det beklages dog, at den private sektor er meget lille og svag. Danmarks bistand har siden

1989 beløbet sig til knap 1,4 mia. kr., hvorved Bhutan er det land, som pr. indbygger har modtaget mest dansk bistand, nemlig 2000 kr. Evalueringen kritiserer, at kapacitetsopbygningen i adskillige tilfælde har været for dårligt koordineret og ikke tilpasset de lokale forhold

- *bistand til Zambia på en større række områder, transportsektoren, vand og sanitet, uddannelse, 'god regeringsførelse', miljø samt menneskerettigheder inden for en fællesstrategi (2007-10) omfattende 12 donerlande og fire internationale institutioner, herunder FN, har vist flere skuffelser. Danmark, der i 2009 bidrog med 255 mio. kr., tilbageholdt sidste år støtten til transportsektoren pga. misbrug af offentlige midler. Også i det zambiske sund-*

hedsministerium blev der afsløret omfattende bedragerier. Evalueringen blev vanskeliggjort af manglende data og et nærmest ikke-eksisterende samarbejde med den zambiske regering. Det anbefales donorerne at udforme fælles definitioner for forskellige typer donorer, skabe en funktionsdygtig donor-database samt at etablere en dialog med Zambias regering.

Sammenfattende kan det om disse *evalueringssumeer* konstateres, at de giver mange relevante oplysninger, men dog ikke på ensartet måde. Beløb og tidsrammer for de forskellige bistandsprogrammer er undertiden svære at hitte, ligesom sproget til tider er hyllet ind i mange slør. De kan f.eks. undre, at man i et resumé over infrastruktur må lede med lys og lygte efter ordet 'veje'!?